

การพัฒนาศักยภาพในการสร้างรายได้ของลูกหนี้ในระบบในจังหวัดบุรีรัมย์

The Development of Income Generating Potential of Debtors in Buriram Province

ศุภัตถ์ ศรีวิพัฒน์¹ และเอกพงษ์ สารน้อย²

Suphatut Srivipatana¹ and Egkpong Sarnnoi²

Received: June 30, 2023

Revised: August 9, 2023

Accepted: August 22, 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของกลุ่มลูกหนี้ในระบบในจังหวัดบุรีรัมย์ ศึกษาบริบทของสภาพเศรษฐกิจ สังคม และเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมศักยภาพในการสร้างรายได้ของลูกหนี้ในระบบ งานวิจัยนี้เน้นวิจัยเชิงคุณภาพโดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมศักยภาพในการสร้างรายได้ของลูกหนี้ในระบบควบคู่ไปกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัย พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นหนี้ในระบบ เนื่องจาก รายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ไม่มีงานทำ และขาดความรู้ในการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาพัฒนาให้เกิดมูลค่า แนวทางในการพัฒนาศักยภาพในการสร้างรายได้ของลูกหนี้ในระบบ คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความรู้เกี่ยวกับอาชีพของตนเองที่ถูกต้อง รวมทั้งมีความรู้ทางด้านกฎหมายเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินกิจการของตนเองได้อย่างเหมาะสม

ดังนั้น จึงสมควรเสริมสร้างศักยภาพในการสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในตำบลทุ่งแสงทอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ การพัฒนาสินค้าให้ยกระดับเป็นแบรนด์ของชุมชนให้มีรูปแบบที่ทันสมัย การส่งเสริมในด้านอาชีพจัดอบรมมอบความรู้จากหน่วยงานปศุสัตว์ในพื้นที่ที่รับผิดชอบเพื่อสามารถนำมาปรับใช้ในการเลี้ยงสัตว์ลดต้นทุนที่ไม่จำเป็น การเพาะปลูกข้าวที่ทำตามฤดูกาลจึงควรพัฒนาในเรื่องของวิธีการปลูกที่ลดปัจจัยเสี่ยงในเรื่องของต้นทุน ลดปัญหาในสิ่งที่ไม่จำเป็นแก่กลุ่มเกษตรกร

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ, ลูกหนี้ในระบบ, การสร้างรายได้

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

¹ Assistant Professor, Program of Law, Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University Email: suphatut@gmail.com

² อาจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

² Professor, Faculty of Law, Sripatum University Email: egkpong.sa@spu.ac.th

Abstract

The purpose of this research is to condition Problems of informal debtors in Buriram Province Study the context of economic, social and propose guidelines for promoting the income generating potential of informal debtors. This research focuses on qualitative research by collecting data from in-depth interviews and focus group discussions involved person in promoting the earning potential of informal debtors coupled with participatory observation. The results of the research revealed that the interviewees who had informal debt because their income was insufficient for their livelihoods, had no job, and lacked the knowledge of how to use resources in the community to develop value. Guidelines for developing income generating potential of informal debtors is to promote and support knowledge about their own career that is correct. as well as having legal knowledge to use as a tool for conducting their own business appropriately

Therefore, it is appropriate to strengthen the potential of generating income for the people in Thung Saeng Thong Sub-district, Nang Rong District, Buriram Province, namely developing products to upgrade them to be a community brand in a modern style. Promoting occupational training, providing knowledge from livestock agencies in responsible areas to be able to adapt to animal husbandry to reduce unnecessary costs. Cultivation of rice according to the season should be developed in terms of planting methods that reduce the risk factor in terms of cost. Reduce unnecessary problems for farmers

keywords: potential development, informal debtor, income generation

1. บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาหนี้ในระบบเป็นปัญหาที่กระจายไปทั่วทุกพื้นที่ในประเทศไทย ไม่ใช่เพียงแค่กลุ่มคนที่มีรายได้น้อยที่อาศัยเงินกู้ในระบบ แต่ปัจจุบันกลุ่มคนที่มีรายได้สูงก็หันมาอาศัยเงินกู้ในระบบกันมากขึ้น เนื่องจากเป็นวิธีการที่สะดวกและสามารถหาแหล่งเงินได้โดยง่าย ซึ่งต่างจากการกู้เงินจากสถาบันการเงินที่มีหลักเกณฑ์การกู้ที่ยุ่งยาก รวมทั้งการอนุมัติเงินกู้ก็ยากขึ้นเนื่องจากเศรษฐกิจภายในประเทศที่ไม่ค่อยจะสู้ดีทำให้สถาบันการเงินต่าง ๆ ระมัดระวังในการปล่อยกู้เป็นเหตุให้ประชาชนหันไปพึ่งพาแหล่งเงินที่อยู่นอกระบบมากขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหา หนี้ในระบบอย่างกว้างขวางและกระทบต่อภาพรวมของเศรษฐกิจภายในประเทศ หนี้ในระบบจึงเสมือนทุกข์กองโตของประชาชน หลายครอบครัวต้องใช้ชีวิตทนทุกข์จมน้ำกับกองหนี้มานานจนเกิดความเครียด ปัญหาสุขภาพ ความขัดแย้งในครอบครัว จนไม่เหลือแม้บ้านเรือน ทรัพย์สิน และที่ดินทำกิน หรืออาจลุกลามทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรม เช่น การลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ชิงทรัพย์ เป็นต้น (สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2559)

หนี้้นอกระบบสืบเนื่องมาจากปัญหาความยากจนและเกิดจากการที่ประชาชนไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินในระบบสถาบันการเงินได้สาเหตุที่ทำให้เกิด ปัญหาหนี้้นอกระบบอาจเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น ปัญหาทางเศรษฐกิจที่ประชาชนมีรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพ ปัญหาจากลักษณะนิสัยของลูกหนี้ในการใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือยไม่เหมาะสมกับฐานะของตน ปัญหาของสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นวัตถุนิยมมากยิ่งขึ้น ปัญหาการไม่สามารถกู้ยืมเงิน ในระบบสถาบันการเงินได้และ ปัญหาด้านการศึกษาทำให้ขาดความรู้ความเข้าใจในการวางแผนทางการเงิน ดังนั้น บรรดาบุคคลที่มีเงินทุน จึงอาศัยช่องทางเหล่านี้ในการประกอบธุรกิจให้กู้ยืมเงินแก่ประชาชน โดยอาศัยความได้เปรียบและมีอำนาจต่อช่องทางเศรษฐกิจและสังคมที่เหนือกว่าเอารัดเอาเปรียบในการให้กู้ยืมเงินแก่ลูกหนี้ โดยเฉพาะ การเรียกดอกเบี้ยในอัตราที่สูงกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ (สาริษฐ์ โพธิ์ศรี และคณะ, 2559)

จากการศึกษาเกี่ยวกับนโยบายแก้ไขปัญหานี้้นอกระบบอย่างบูรณาการและยั่งยืนเป็นเรื่องที่ รัฐบาลหยิบยกขึ้นมาช่วยเหลือคนเป็นหนี้้นอกระบบ คือ เพิ่มศักยภาพของลูกหนี้้นอกระบบ ลูกหนี้้นอกระบบที่ไม่มีศักยภาพ ในการหารายได้หรือมีความสามารถในการชำระหนี้ต่ำ จะได้รับการสนับสนุนด้านการ ฟื้นฟูอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหานี้้นอกระบบ รวมทั้งทุนในการประกอบอาชีพตามความเหมาะสมและมีการ ติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อไม่ให้กลับไปเป็นหนี้้นอกระบบอีก (สำนักงานคุ้มครองสิทธิและ ช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน, 2560) และจากที่ผู้วิจัยได้มีการทำข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่โครงการ ยุทธศาสตร์เรื่อง โครงการ “การส่งเสริมความรู้ด้านกฎหมายเกี่ยวกับหนี้้นอกระบบแก่ประชาชน เทศบาล ตำบลทุ่งแสงทอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์” ประชาชนในอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ได้มีการกู้ยืม เงินจากภายในระบบจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) และแหล่งเงินกู้ภายนอก ซึ่งถือว่าเป็นหนี้้นอกระบบ ปัญหานี้้นอกระบบถือเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจประการหนึ่ง การให้ความรู้ เกี่ยวกับหนี้้นอกระบบอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ เนื่องจาก ลูกหนี้้นอกระบบที่ไม่มีศักยภาพในการหารายได้หรือ มีความสามารถในการชำระหนี้ต่ำ ด้วยเหตุนี้จำเป็นต้องหาแนวทางให้ประชาชนมีความสามารถในการ ชำระหนี้ จึงจำเป็นต้องศึกษาบริบทสภาพสังคมของลูกหนี้้นอกระบบในพื้นที่ตำบลการพัฒนาศักยภาพใน การสร้างรายได้ของลูกหนี้้นอกระบบในจังหวัดบุรีรัมย์

1.2 วัตถุประสงค์

- 1.2.1 เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาของกลุ่มลูกหนี้้นอกระบบในจังหวัดบุรีรัมย์
- 1.2.2 เพื่อศึกษาบริบทของสภาพเศรษฐกิจ สังคม เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการสร้างรายได้ของ ลูกหนี้้นอกระบบ
- 1.2.3 เพื่อสร้างแนวทางในการพัฒนาศักยภาพลูกหนี้้นอกระบบในจังหวัดบุรีรัมย์

1.3 ขอบเขตการวิจัย

- 1.3.1 ขอบเขตด้านประชากร
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ กลุ่มประชากรที่หนี้้นอกระบบและสามารถเป็นกลุ่ม ตัวอย่างในการพัฒนาศักยภาพในการสร้างรายได้อย่างยิ่งย่น
- 1.3.2 ขอบเขตพื้นที่ในการศึกษา
การศึกษาเรื่องนี้ การพัฒนาศักยภาพในการสร้างรายได้ของลูกหนี้้นอกระบบในจังหวัด บุรีรัมย์” ครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาประชากรในตำบลทุ่งแสงทอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งเคยได้รับการ อบรมความรู้เกี่ยวกับหนี้้นอกระบบ

1.3.3 ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา

ระยะเวลาที่ใช้เพื่อศึกษาทั้งสิ้นเริ่มตั้งแต่ พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 ถึง พฤษภาคม 2566

1.4 ระเบียบวิธีการวิจัย

1.4.1 การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการคัดเลือกผู้วิจัยจะใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยคัดเลือกจากกลุ่มที่เป็นหนี้ในระบบและสามารถเป็นกลุ่มตัวอย่างในการพัฒนาศักยภาพในการสร้างรายได้ที่ยั่งยืนในตำบลทุ่งแสงทอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ จำนวน 50 คน ในส่วนของการระดมความเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมศักยภาพการสร้างรายได้ ได้แก่ เกษตรกร องค์กรบริหารส่วนตำบลทุ่งแสงทอง ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการเกษตร และนักวิชาการทางด้านเศรษฐกิจ จำนวน 15 คน

1.4.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ผ่านการรับรองวิจัยในมนุษย์ ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เลขที่ใบรับรอง BRU-HR-2-15/2566 โดยเป็นแบบสัมภาษณ์ (Questionnaire) ที่มีคำถามชนิดปลายเปิด

1.4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

งานวิจัยนี้เน้นการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นรายบุคคลหรืออาจเป็นกลุ่มกรณีผู้ให้ข้อมูลประสงค์เชิญผู้เกี่ยวข้องเข้าร่วมการสัมภาษณ์ โดยคณะผู้วิจัยจะตั้งคำถามตามประเด็นที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ข้อมูลเล่าเรื่องเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ใช้ควบคู่ไปกับการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้เห็นภาพและเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคม วัฒนธรรมโดยเตรียมแนวคำถามไว้ล่วงหน้า ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์จะอาศัย 2 วิธีการคือ

1.4.3.1 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อเก็บข้อมูลในเชิงลึกเกี่ยวกับสาเหตุการเป็นหนี้ในระบบ ผลกระทบจากการเป็นหนี้ในระบบ บริบทชุมชนเกี่ยวกับสภาพสังคม การสร้างรายได้ โดยใช้การสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สอดคล้อง โดยมีรูปแบบการสัมภาษณ์แบบ Face-to-Face Interview

1.4.3.2 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) งานวิจัยนี้ใช้การสัมภาษณ์กลุ่มเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีระบบ รวบรวมทัศนคติ ความคิดเห็นความรู้สึก ความเชื่อ ประสพการณ์ ด้วยแนวทางที่ยืดหยุ่นและมีความเป็นไปได้ในการจัดการหนี้และพัฒนาศักยภาพบุคคลที่มีหนี้ในระบบ โดยการจัดกลุ่มสนทนาบุคคลที่มีคุณลักษณะบางประการคล้ายคลึงกันร่วมการสนทนากลุ่ม

1.4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์แบบเนื้อหา (Content Analysis) จากข้อมูลการศึกษาเอกสาร (Document Research) และข้อมูลทุติยภูมิที่ได้มีการเผยแพร่ของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน บทความ เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ควบคู่ไปกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม เพื่อรวบรวมประเด็น ข้อเสนอแนะทางแก้ไขจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องศักยภาพของแต่ละกลุ่ม เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพในการหารายได้ให้แก่ประชาชนในตำบลทุ่งแสงทอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ลดการก่ออาชญากรรม การข่มขู่การทวงหนี้ในระบบที่ผิดกฎหมาย และแก้ไขปัญหาความยากจนให้แก่เกษตรกรแบบเบ็ดเสร็จและยั่งยืน

1.5.2 ลูกหนี้ในระบบในจังหวัดบุรีรัมย์ภาคอีสานมีนโยบายส่งเสริมเงินทุนเพื่อพัฒนาอาชีพให้แก่ลูกหนี้ในระบบ

1.5.3 ประชาชนเกิดการสร้างรายได้ในรูปแบบใหม่และเกิดความมั่นคงในครอบครัวและเกษตรกรเกิดสภาพคล่องในการชำระหนี้

2. วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพ

Lohaus & Kleinmann (2002, p. 157) ระบุว่า ศักยภาพ หมายถึงกำลังทั้งหมด (power) หรือ ความสามารถทั้งหมด (ability) ของบุคคลที่ทำให้ทำงานบรรลุความสำเร็จตามที่กำหนดและใช้เป็นสิ่งบอกชี้วัด ความสามารถ (capacity) สูงสุดของบุคคลในการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย

Pringle (1994 cited in Sonnentag 2002, p. 157) ระบุว่า ศักยภาพ หมายถึง ความสามารถของบุคคล ทั้งทางด้านกายภาพ จิตภาพ และความรู้

Phonwiang (2000) ให้คำจำกัดความของ ศักยภาพ คือ พลังอำนาจ หรือความสามารถที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใน ตัวบุคคลและสามารถดึงออกมาใช้ได้ หากได้รับการกระตุ้นจากภายนอก

ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายของคำว่า ศักยภาพ ไว้ว่า อำนาจหรือ คุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ อาจทำให้พัฒนาหรือให้ปรากฏเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้

2.2 การกู้หนี้ยืมสินในระบบ ความหมายของหนี้ยืมสินในระบบ

หนี้ยืมสิน หมายถึง หนี้ที่เกิดจากการกู้ยืมเงินกันเองในระหว่างประชาชน โดยไม่ได้กู้ยืมเงินจากสถาบัน การเงิน หนี้ยืมสินจะเป็นปัญหาเมื่อคิดดอกเบี้ยในอัตราสูงผิดปกติ จึงมีการนิยามหนี้ยืมสินในความหมาย เฉพาะเจาะจงขึ้นว่าหมายถึง หนี้เงินกู้ที่คิดดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด (เกินร้อยละ 15 ต่อปี หรือร้อยละ 1.25 ต่อเดือน) โดยที่เจ้าหนี้ไม่ใช่สถาบันการเงิน ทั้งยังรวมถึงหนี้ที่เกิดจากมูลหนี้ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และหนี้ ที่กฎหมายบัญญัติไว้เกี่ยวกับสิ่งของหรือวัตถุว่าผู้ใดมิได้เป็นความผิด เช่น หนี้ที่เกิดจากการพนัน หรือหนี้ที่เกิดจาก ยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาฯ, 2557)

1) รูปแบบและประเภทของหนี้ยืมสินในระบบ สามารถแบ่งตามระยะเวลาการชำระหนี้ได้ 2 แบบ คือ หนี้ยืมระยะสั้น (หนี้ยืมรายวัน) และหนี้ยืมระยะยาว (หนี้ยืมราย เดือน/รายปี) ดังนี้

แบบที่หนึ่ง หนี้ยืมระยะสั้น : หนี้ยืมรายวัน ได้แก่

(1) หนี้ยืมเงินสด ทอง หรือสินค้ายื่น ๆ เป็นเงินกู้ที่มีเก็บเงินดอกเบี้ยรายวัน โดยบวกทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยไว้ ด้วยกัน ส่วนใหญ่คิดอัตราดอกเบี้ย ร้อยละ 20 ต่อการให้กู้ยืม 1 ครั้ง โดยมีระบบการจัดเก็บหนี้ที่แตกต่างกันไป

(2) เงินกู้ในลักษณะของ “ดอกลอย” คือเงินกู้ที่มีการเก็บดอกเบี้ยทุกวันจนกว่าจะนำเงินต้นมาคืนเป็นก้อน ซึ่งอัตราดอกเบี้ยเงินกู้จะอยู่ที่ร้อยละ 5 – 20 บาท ต่อเดือน

แบบที่สอง หนี้ระยะยาว : หนี้รายเดือน/รายปี เป็นการปล่อยกู้ระยะยาวมากกว่า 1 เดือนขึ้นไป และเก็บ ดอกเบี้ยรายเดือน จนกว่าจะมีเงินก้อนมาใช้คืน ส่วนมากการกู้เงินไม่ค่อยมีการกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน ในกรณีที่ ยอดเงินสูงมากจะมีการใช้หลักทรัพย์ค้ำประกัน เช่น โฉนดที่ดิน แต่ถ้าเจ้าหนี้ที่เป็นนายทุน คิดดอกเบี้ยเงินกู้ตั้งแต่ ร้อยละ 5 บาท ถึง 20 บาทต่อครั้ง และกู้ยืมเงินไม่สูงอาจใช้บุคคลค้ำประกัน แต่ในกรณีที่วงเงินสูง ต้องใช้ หลักทรัพย์ค้ำประกันโดยมีการทำสัญญาเงินกู้ชัดเจน เงินกู้ประเภทนี้มักมีปัญหาในเรื่อง “ดอกลอย” กล่าวคือ ถ้า ลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ทั้งจำนวนได้ในคราวเดียวกัน จะสามารถชำระได้เฉพาะดอกเบี้ยเท่านั้น และในกรณีที่ มี การผิดนัดชำระหนี้ก็จะถูกคิดดอกเบี้ยทบต้นทบดอกทำให้ยอดหนี้สูงขึ้นนอกจากนี้หลายกรณียังประสบปัญหาการ ทำสัญญาขายฝาก หรือจำนองทรัพย์สิน เมื่อลูกหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ทำให้ทรัพย์สินเปลี่ยนมือหรือถูกยึดทรัพย์ ในที่สุด (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาฯ 2557)

2) ประเภทเจ้าหนี้นอกระบบ ประเภทเจ้าหนี้ มีหลายรูปแบบ ที่สำคัญได้แก่

2.1) เจ้าหนี้ที่อยู่ในเครือข่ายความสัมพันธ์ของลูกหนี้ ได้แก่ เจ้าหนี้ที่เป็นญาติหรือคนรู้จักกันที่ให้อัตรา ดอกเบี้ยต่ำหรือไม่คิดดอกเบี้ยเลย

2.2) เจ้าหนี้ที่เป็นนายทุนเงินกู้ มีทั้งนายทุนในพื้นที่ และนายทุนที่มาจากพื้นที่อื่น เจ้าหนี้ที่เป็นนายทุนในพื้นที่คิดดอกเบี้ยเงินกู้ตั้งแต่ร้อยละ 5 บาท ถึง 20 บาท ต่อครั้ง กรณีที่เป็นนายทุนนอกพื้นที่ โดยทั่วไปทำการปล่อย กู้ผ่านตัวกลาง เมื่อสอบถามลูกหนี้ๆ จึงไม่สามารถระบุได้ว่า ใครเป็นเจ้าหนี้เพราะติดต่อผ่านโทรศัพท์ตาม หมายเลขที่ประชาสัมพันธ์ไว้ (แปะไว้ที่เสาไฟฟ้า หรือแจกนามบัตรไว้ที่ร้านค้า)และจะมีแก๊งค์ทวงหนี้เป็นตัวกลางทำ หน้าที่ติดต่อจ่ายเงินและรับชำระหนี้ถึงที่ จุดเด่นของเจ้าหนี้ประเภทนี้ คือ การให้เงินกู้ในเวลาที่ยืดหยุ่นบางครั้ง โทรศัพท์ไปขอกู้ตอนเช้าก็ได้เงินกู้ตอนบ่าย และไม่ต้องการหลักฐานทางการเงินการทำสัญญาเงินกู้แต่ละครั้งใช้เพียง สำเนาบัตรประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน ปัญหาหลักของเจ้าหนี้ประเภทนี้ คือ ในกรณีที่ลูกหนี้ผิดนัดมักจะมีการ ช่มชู้ คุกคาม หรือทำให้อับอาย หลายกรณีมีการทำร้ายร่างกาย พยายามทำลายทรัพย์สิน โดยทั่วไป เมื่อถูกช่มชู้ คุกคาม ลูกหนี้จะยอมจำนน หรือเป็นฝ่ายหนีหนี เพราะรู้สึกว่าเป็นฝ่ายผิด อย่างไรก็ตาม พบว่าในบางกรณี เมื่อ ลูกหนี้ที่ถูกทำร้ายร่างกายเลือกที่จะไปแจ้งความที่สถานีตำรวจแก๊งค์ทวงหนี้มักจะได้รับ การปล่อยตัว และเจ้าหนี้ที่เป็นฝ่ายไล่เกลี้ยให้ลูกหนี้อยอมความยิ่งไปกว่านั้นในบางกรณีเมื่อลูกหนี้ถูกแจ้งความก็ยิ่งถูกคุกคาม เป็นต้น

2.3) แยกให้กู้ยืมเงิน เจ้าหนี้ประเภทนี้ผันตัวเองจากการเป็นแขกขายสินค้าผ่อนสินค้าตามหมู่บ้านที่เก็บ หอมรมริบจนร่ำรวยและเป็นผู้ให้กู้แทนการขายสินค้า โดยทั่วไป แยกให้กู้ยืมเงินจะปล่อยกู้ให้เฉพาะคนที่ไว้วางใจเท่านั้น โดยดูจากเจ้าหนี้เดิมที่ตนเองเคยขายสินค้าให้ โดยทั่วไปอัตราดอกเบี้ยของแยกให้กู้ยืมเงินจะไม่ต่างจากแก๊งค์ ทวงหนี้ (ร้อยละ 20 / 24 วัน) แต่แยกให้กู้ยืมเงินมีความเป็นมิตรกับลูกหนี้มากกว่าโดยเฉพาะในกรณีลูกหนี้ผิดนัด

2.4) กลุ่มนายทุนปล่อยกู้ในตลาด กลุ่มนี้จะมีการรวมตัวเป็นกลุ่มแม่ค้าที่ปล่อยกู้เงินภายในตลาดซึ่งจะมี ทั้งระบบการให้เงินกู้ และการออมไปพร้อมกัน คล้ายกองทุนหมู่บ้าน กรณีนี้พบมากแถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ของประเทศไทย

2.5) เจ้าหนี้ที่เป็นเจ้าของกิจการสินค้า โดยเฉพาะสินค้าทางการเกษตร (ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เมล็ดพันธุ์) ให้กู้ โดยการให้ลูกหนี้ซื้อสินค้าเงินเชื่อ แล้วมาชำระหนี้หลังจากเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3 –5 ต่อ ฤดูกาล เจ้าหนี้ในลักษณะนี้ดำเนินการในลักษณะคล้าย “การตกเขียว” ผลผลิต

ทางการเกษตรหรือ “เกษตรพันธ สัญญา” ซึ่งถ้าฤดูกาลใด ประสบปัญหา ลูกหนี้จะตกอยู่ในสภาวะเสียเปรียบอย่างมาก

2.3 สถานการณ์หนี้การเป็นหนี้ในระบบของเกษตรกรในจังหวัดบุรีรัมย์

จากการลงพื้นที่ในการศึกษาระบบการกู้ยืมเงินในจังหวัดบุรีรัมย์ เกษตรกรไม่นิยมกู้หนี้ในระบบไม่เป็นที่นิยม ของประชาชนในอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ เนื่องจาก การกู้ยืมมีระยะเวลาและขั้นตอนนาน รวมทั้งเกิดปัญหา เอกสารประกอบการกู้ยืมเงิน ทำให้เกษตรกรบางรายต้องอาศัยแหล่งทุนที่สะดวกรวดเร็ว โดยกู้เงินนอกระบบ ที่มี ระยะเวลาที่รวดเร็วสามารถนำเงินมาใช้จ่ายได้โดยทันที แต่ดอกเบี้ยที่กู้ยืมชำระหนี้ที่สูงกว่ากฎหมายกำหนด หรือ บางรายเอาที่ดินไปจำนองกับเจ้าหนี้เพื่อนำเงินมาใช้จ่ายในครอบครัวและนำไปใช้ในการเกษตรของตน พบว่า ชาวบ้านขาดความรู้ ความเข้าใจในการบริหารการเงินและการชำระหนี้ประชากรที่เข้าร่วมโครงการต้องการให้ทาง คณะช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาหนี้สินที่เป็นอยู่บางราย และต้องการแหล่งเงินทุนในระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำเพื่อนำไป ชำระหนี้และส่งเสริมการสร้างอาชีพเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

3. ผลการศึกษา

การพัฒนาศักยภาพในการสร้างรายได้ของลูกหนี้ในระบบในจังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อทำการสัมภาษณ์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อให้ทราบสาเหตุ ผลกระทบที่ก่อให้เกิดหนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดสนทนากลุ่ม เพื่อระดมความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพให้บุคคลที่อยู่ในชุมชนได้พัฒนาศักยภาพในการสร้างรายได้ ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ได้ผลดังต่อไปนี้

ผลจากการสัมภาษณ์ผู้ให้สัมภาษณ์ พบว่า ประชาชนในตำบลทุ่งแสงทอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ มีแหล่งเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินกู้นอกระบบ สาเหตุของการกู้ยืมเงิน คือ การเกิดหนี้รายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพในช่วง covid-19 ทำให้ไม่มีงาน ขาดรายได้ ยืมเงินก้อนใหม่ นำมาซื้อที่ดินเพื่อทำการเกษตรไว้หารรายได้ นำมาเป็นทุนหมุนเวียนในการทำ การเกษตร หนี้สินส่วนใหญ่ของประชากรในชุมชนได้กู้มาเพื่อมาลงทุนเกี่ยวกับการเกษตรในการเพาะปลูกประจำปีตามฤดูกาล บางรายได้นำมาจัดซื้อที่ดินไว้ในการเพาะปลูกและเป็นทุนในการทำนาทำสวน เนื่องด้วยในการทำนาแต่ละรอบเกษตรกรจะต้องลงทุนสูงจึงทำให้สามารถมีทุนทรัพย์เพียงพอต่อการเกษตรทั้ง ค่าใช้จ่ายในเรื่องของ การไถนาปรับหน้าดิน การซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าว การซื้อปุ๋ย ผลกระทบจากการเป็นหนี้ นอกระบบ ไม่มีปัญหาจากการทวงถามหนี้ แต่เป็นปัญหาในการชำระหนี้ ลูกหนี้ก็ไม่สามารถจะปิดหนี้ของตนได้เลย ทำได้แค่เพียงการเป็นหนี้ก้อนใหม่ เพื่อที่จะนำมาปิดหนี้ก้อนเดิม ผู้ให้สัมภาษณ์จึงเห็นว่า การประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีรายได้เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ แต่ไม่ได้มีจำนวนเพียงพอในการชำระหนี้

ด้วยเหตุนี้ จึงได้นำสภาพปัญหา และบริบทของสภาพสังคม การดำเนินชีวิตของผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นหนี้ในระบบ พบว่า ประชาชนในชุมชนขาดศักยภาพในการพัฒนาตนเองให้มีรายได้เพียงพอต่อการใช้จ่ายในครัวเรือน และขาดความรู้ในการดำเนินการทางด้านการขออนุญาต ขาดความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ผู้วิจัยนำผลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างได้นำข้อมูลจากสาเหตุการเป็นหนี้ ผลที่ได้จากการเป็นหนี้ รวมทั้งปัญหาที่ทำให้เกิดหนี้ และความต้องการในการพัฒนาศักยภาพนำมาใช้ในการประชุมกลุ่ม ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งแสงทอง ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการเกษตร และนักวิชาการทางด้านเศรษฐกิจ ร่วมกันระดมความคิดเห็นในการส่งเสริมศักยภาพ

ตามบริบทท้องถิ่นในตำบลทุ่งแสงทอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยผลจากการประชุมกลุ่ม (Focus Group) พบว่า พื้นที่บางตำบลทุ่งแสงทอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการสร้างรายได้ลูกหนี้ในระบบ ปัญหาต่างๆของประชากรชุมชน และสิ่งที่สร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชนทำให้ทราบถึงกลุ่มตัวอย่างว่ามีอยู่ทั้งหมด 3 กลุ่มโดยแบ่งออกเป็นดังนี้

กลุ่มที่ 1 ปัญหาในด้านการตลาดและการส่งออก

กลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน เป็นกลุ่มที่มีความต้องการให้ช่วยเหลือทางด้านการตลาด เนื่องจากผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่จำนวนมากและมีความหลากหลายทั้งเครื่องจักสานที่ใช้ในชีวิตประจำวัน อย่างเครื่องครว เครื่องมือทำมาหากิน เป็นต้น เมื่อมีกำลังผลิตแล้ว แต่หาช่องทางในการขายยังไม่ได้มีอย่างทั่วถึง จึงอยากให้มีการส่งเสริมในเรื่องของการตลาดให้กับกลุ่มนี้

กลุ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหาร โดยกลุ่มแปรรูปอาหารมีอยู่สองกลุ่มใหญ่ กลุ่มแรกจะเป็นกลุ่มที่แปรรูปกล้วย กลุ่มที่สองเป็นการแปรรูปพริกแกงเผ็ด พริกป่น และข้าวคั่วโดยผลิตภัณฑ์จากกล้วย นำมาแปรรูปเป็นกล้วยฉาบ เป็นต้น ซึ่งการแปรรูปจากกล้วยนั้น มีการทำอยู่กระจายกันทั่วชุมชน เป็นการแปรรูปในครอบครัวและมีการจัดส่งให้กับชาวบ้านที่ทำซึ่งเป็นรายใหญ่ในการขายต่ออีกรอบหนึ่ง ดังนี้เมื่อชาวบ้านส่วนใหญ่ทำการแปรรูปกล้วยกันอยู่มากจึงทำให้ต้องการตลาดในการส่งออกกล้วยฉาบ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงของชุมชน และส่งเสริมให้ชาวบ้านรายอื่นๆนำผลผลิตกล้วยที่มีอยู่มาส่งให้กับกลุ่มนี้ได้ด้วย

กลุ่มที่ 2 ปัญหาในภาคการเกษตร

การทำพริกแกงเผ็ด พริกป่น ข้าวคั่ว ในกลุ่มที่ 2 นี้เป็นการทำธุรกิจแบบครอบครัว ซึ่งเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ ต้องการให้ช่วยเหลือในเรื่องของการรวมกลุ่มให้มีประสิทธิภาพและเข้มแข็งและต้องการในของวัตถุดิบต่างๆจากคนในพื้นที่ อยากส่งเสริมให้คนในพื้นที่มีรายได้โดยการปลูกพืชสวนครัว

กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกพืช ซึ่งในกลุ่มนี้มีความต้องการที่ความรู้ในการเพาะปลูกพืชสวน และพืชไร่ของตน เนื่องจากการประสบกับปัญหาในเรื่องดิน น้ำ สภาพอากาศ และโรคของพืช จึงทำให้ไม่สามารถปลูกพืชให้ได้มีประสิทธิภาพอย่างที่ต้องการ

กลุ่มที่ 3 ปัญหาในด้านการปศุสัตว์

กลุ่มเกษตรกรผู้ทำปศุสัตว์ ซึ่ง กลุ่มนี้มีความต้องการที่จะต้องการความรู้จากผู้เชี่ยวชาญในการดูแล และรักษา ให้มีประสิทธิภาพเกี่ยวกับอาชีพของตนอีกครั้ง

จากปัญหาที่เกิดขึ้น จากการสนทนากลุ่มได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น แนะนำ และส่งเสริมให้แก่ประชากรที่เป็นหนี้ในระบบในชุมชนที่ประสบกับปัญหาในภาคการเกษตร จึงหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพในการสร้างรายได้ให้แก่ลูกหนี้ในระบบ ดังตารางที่ 1.1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1.1 การส่งเสริม และสร้างศักยภาพในการสร้างรายได้แก่ลูกหนี้ในระบบ

ปัญหาที่พบจากการสร้างรายได้	สภาพปัญหา	แนวทางส่งเสริม สร้าง ศักยภาพแก่ลูกหนี้ในระบบ	ศักยภาพที่เกิดขึ้นกับลูกหนี้ในระบบ
ปัญหาในด้านการตลาดและการส่งออก	คนในชุมชนมีการผลิตกล้วยฉาบ ซึ่งมีกำลังการผลิตมาก แต่ ข า ด ร ะ อ ง การตลาด	1. ศึกษากฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา ประกอบการสร้างโลโก้ของชุมชน 2. ขยายระบบตลาดโดยศึกษาวิธีการขายในรูปแบบออนไลน์	การสร้างมูลค่าของสินค้า และก่อให้เกิดฐานลูกค้าเพิ่มขึ้น
ปัญหาในภาคการเกษตร	การทำนาก่อให้เกิดหนี้เพิ่มขึ้นนั้น เนื่องด้วยมีการปลูกข้าวจากความเคยชินที่มีอยู่แต่เดิมในชุมชน จึงทำให้ผลผลิตที่ได้กลับไม่เหมือนเดิม	1. ศึกษารูปแบบการทำสัญญาเช่าที่นา อัตราค่าเช่า ๑ ไร่ ๑ ปี ๑ บาท ๑๐๐ บาท พระราชบัญญัติเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2559 2. การใช้ปุ๋ยที่ถูกต้อง ซึ่งข้าวที่ปลูกควรใช้ปุ๋ยจากมูลไก่ 3. การปลูกข้าวไม่ควรปลูกในปริมาณ และหลักการเก็บเกี่ยวควรเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ปลูกในครั้งถัดไป	ก่อให้เกิดการลดต้นทุนในการผลิต และไม่ถูกเอาเปรียบจากการทำสัญญาเช่าที่นา
ปัญหาด้านการปศุสัตว์	ชุมชนชาวบ้านมีการเลี้ยงหมูคอกอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งการเลี้ยงหมูคอกของชาวบ้านทำให้เกิดต้นทุนที่ค่อนข้างสูง	1. ศึกษาระเบียบกรมปศุสัตว์ ว่าด้วยการขอรับและออกใบรับรองฟาร์ม และออกใบรับรองฟาร์มเลี้ยงหมูหลุม พ.ศ. 2562 2. มีการแนะนำวิธีการเลี้ยงในรูปแบบใหม่คือการเลี้ยงหมูหลุม เนื่องจากชาวบ้านมีการเลี้ยงขนาดเล็กจึงเหมาะ	การออกใบอนุญาตรับรองแสดงถึง คุณภาพในการเลี้ยง สามารถเพิ่มราคาให้กับหมูที่เลี้ยง และการเลี้ยงหมูหลุม รายย่อยสามารถทำได้ เพราะมีการจัดการที่ไม่ยุ่งยาก ช่วยลดต้นทุนค่าอาหารได้ 50-70% เนื่องจากเน้น

ปัญหาที่พบจากการสร้างรายได้	สภาพปัญหา	แนวทางส่งเสริม สร้างศักยภาพแก่ลูกหนี้ในระบบ	ศักยภาพที่เกิดขึ้นกับลูกหนี้ในระบบ
		แก้การเลี้ยงในรูปแบบของหมู่หลุม	การใช้วัตถุดิบในท้องถิ่นมาใช้เลี้ยงหมูเป็นหลักลดภาระการเลี้ยงหมูของ

4. อภิปรายผล

งานวิจัยได้มีการดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้ในการพัฒนาศักยภาพ การสร้างรายได้ของลูกหนี้ในระบบโดยมีการกำหนดขอบเขตของพื้นที่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลทุ่งแสงทอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยสรุปผลการศึกษา ดังนี้

แรงจูงใจในการเป็นหนี้ในระบบเกิดจากการขาดคุณสมบัติในการกู้หน้ในระบบ ซึ่งการขอกู้เงินหรือก่อหนี้ในระบบกับสถาบันการเงินจะมีการกำหนดหลักเกณฑ์หรือคุณสมบัติทางการเงินของผู้ขอกู้ไว้ซึ่งก่อให้เกิด อุปสรรคสำหรับผู้มีรายได้น้อย ลักษณะที่สำคัญของเงินกู้ในระบบ โดยเฉพาะไม่มีขั้นตอนกฎเกณฑ์ยุ่งยากไม่มีรูปแบบแน่นอน การให้กู้ยืมเงินในระบบ มีลักษณะพิเศษที่สำคัญคือไม่มีขั้นตอนหรือระเบียบแบบปฏิบัติที่ยุ่งยากอย่างการกู้ยืมจากสถาบัน การเงินไม่มีรูปแบบที่แน่นอนตายตัวสามารถกู้ได้ง่ายสะดวก รวดเร็ว อาจเป็นการให้กู้เพียงแค่ตกลงกันด้วยวาจาเท่านั้น แม้ว่าดอกเบี้ยจะสูงกว่าก็ตามแต่ต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน นอกจากสามารถกู้ได้ง่ายสะดวก รวดเร็ว ไม่ยุ่งยากแล้วการกู้ยืมเงินในระบบไม่ต้องใช้หลักทรัพย์ค้ำประกันโดยส่วนใหญ่จะอาศัยความเชื่อใจกัน ไม่ต้องมีการตรวจสอบทรัพย์สินจึงทำให้การกู้ยืมเงินในระบบได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้กู้ส่วนใหญ่มีปัญหาไม่สามารถขอกู้เงินจากสถาบันการเงินได้ มีอยู่แทบทุกที่ทุกแห่งไม่มีวันหยุดหรือเวลาปิดทำการปัจจุบันมีการติดประกาศให้กู้เงินด่วนตามเสาไฟฟ้าป้ายรถโดยสารประจำทางคูโทรศัพท์สาธารณะและในลักษณะอื่นๆ ให้เห็น ซึ่งผู้กู้สามารถติดต่อขอกู้ได้ตลอดเวลาจึงเห็นได้ว่าการเข้าถึงแหล่งเงินกู้ในระบบนั้นสามารถเข้าถึงได้โดยง่ายและอาจมีผู้รู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือมีความเดือดร้อนจำเป็นจริง ๆ เข้าไปติดต่อขอกู้จนกลายเป็นเหยื่อในหนี้ในระบบเป็นหนี้สินอย่างไม่มีที่สิ้นสุด การชำระหนี้มีความยืดหยุ่นในการชำระหนี้ในระบบมีการผ่อนผันการชำระหนี้ได้มากกว่ากู้ยืมเงินจากสถาบันการเงินเนื่องจากการกู้ในระบบเป็นการกู้โดยอาศัยความไว้นั่นเอง เชื่อใจกัน ทำให้ผู้กู้อาจขอผ่อนผันกำหนดเวลาชำระเงินออกไปได้ต่างจากการขอกู้จากสถาบัน การเงินที่มีกำหนดเวลาชำระเงินตรงตามสัญญาการผ่อนผันต้องผ่านกระบวนการขั้นตอนที่ยุ่งยากและยาวนานกว่าจะมีการอนุมัติเป็นการกู้ยืมโดยไม่ผ่านสถาบันการเงินผู้กู้สามารถกู้โดยตรงจากผู้ให้กู้ทำให้ไม่อาจทราบปริมาณเงินที่หมุนเวียนอยู่ในระบบรวมทั้งขาดการกำกับดูแลจากภาครัฐอย่างจริงจังจึงเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญอย่างมากของคนจน เนื่องจากความยากจนและความช่วยเหลือของรัฐไม่ทั่วถึงและไม่เพียงพอ การขอกู้จากสถาบันการเงินมีขั้นตอนที่ยุ่งยากและต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกันทำให้คนยากจนเข้าไม่ถึงแหล่งเงินกู้ในระบบของสถาบันการเงินจึงทำให้หันไปพึ่งแหล่งเงินกู้ในระบบอยู่ จากการเป็นหนี้ที่ง่ายและไม่ต้องมีหลักประกันใดๆ จึงเป็นทางเลือกหลักสำหรับผู้ที่ต้องการใช้เงินอย่างเร่งด่วน ปัญหาที่ตามมาของชาวบ้านที่

เป็นหนี้นอกระบบ คือ การกู้ยืมที่มีดอกเบี้ยสูงกว่าเงินต้น โดยมีดอกเบี้ยที่สูงกว่าร้อยละ 15% ซึ่งสูงกว่าตามที่กฎหมายกำหนดอัตราดอกเบี้ยขั้นต่ำ จึงไม่สามารถนำเงินมาใช้หนี้ที่กู้มาได้ จนก่อให้เกิดความรุนแรงในการตามทวงหนี้ของเจ้าหนี้นอกระบบ ในวิธีการข่มขู่ ประทุษร้ายต่อร่างกายและจิตใจของชาวบ้านที่เป็นเหยื่อของเจ้าหนี้โหด

ครั้งนี้จึงได้มีการสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาศักยภาพให้แก่คนในพื้นที่ที่มีความเดือดร้อนจากปัญหาของการเป็นหนี้นอกระบบให้มีศักยภาพที่มากพอต่อการสร้างรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ โดยการส่งเสริมอาชีพให้แก่ชาวบ้านในการสร้างอาชีพที่สามารถรายได้หลักเข้าสู่ครัวเรือนได้ โดยการพัฒนาอาชีพที่มีอยู่แล้วในชุมชนให้มีความโดดเด่น และมีคุณค่า เสริมสร้างรายได้ลดหนี้ในครัวเรือน แนวทางในการแก้ไขปัญหาของกลุ่มลูกหนี้นอกระบบในจังหวัดบุรีรัมย์สามารถสร้างแรงผลักดันแก่คนในชุมชนให้หลุดพ้นจากหนี้นอกระบบได้ และลดการก่อความรุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต จากการสำรวจในพื้นที่มีกลุ่มตัวอย่างที่โดดเด่นในการพัฒนาสร้างอาชีพ 3 กลุ่มตัวอย่างที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนเพื่อยกระดับได้ดังนี้ 1.กลุ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหาร 2.กลุ่มเกษตรกรผู้ทำปศุสัตว์ 3.กลุ่มเกษตรกรผู้เพาะปลูกประชากรทั้ง 3 กลุ่มหวังที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองและอาชีพนั้น ยังคงเผชิญกับปัญหาหลากหลายด้าน ทั้งด้านความรู้ ด้านทุน และด้านความร่วมมือของกลุ่มคนในชุมชนเอง ทั้งนี้ปัญหาต่างๆ ควรที่จะได้รับการเข้าช่วยเหลือและแก้ไขจากหน่วยงานท้องถิ่นที่มีอำนาจดูแลประชากรในพื้นที่อย่างใกล้ชิด และเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญเป็นอย่างมากด้วยเช่นเดียวเพราะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการหารายได้เสริม และเกี่ยวกับเรื่องปากท้องของกลุ่มคนในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพอย่างครบวงจร

แนวทางการพัฒนาศักยภาพในการสร้างรายได้ของลูกหนี้นอกระบบ ให้มีรายได้เพียงพอในการชำระหนี้และมีเงินเพียงพอในการเลี้ยงชีพ ต้องสร้างและส่งเสริมการใช้ความรู้ตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้นในการประกอบอาชีพที่ถูกต้องแก่ลูกหนี้นอกระบบ ซึ่งการประกอบอาชีพจะต้องมีความรู้ทางด้านกฎหมายในเบื้องต้น เพื่อให้เกิดศักยภาพในการประกอบอาชีพ จากปัญหาที่เกิดขึ้นจากการประกอบอาชีพ พบว่า ศักยภาพการหารายได้ของลูกหนี้แบบดั้งเดิมไม่เพียงพอในการชำระหนี้ และไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต เนื่องจาก ราคาข้าวของเครื่องใช้มีราคาที่สูงขึ้น เมื่อชาวบ้านได้รับความรู้และความเข้าใจในเรื่องของการเลือกปลูกพืชให้เหมาะกับดินที่ตนมีอยู่รู้จักหลักการใช้ปุ๋ยที่มีอยู่ในชุมชนลดต้นทุนที่ไม่จำเป็น จึงสามารถแก้ปัญหาเรื่องการปลูกพืชให้แก่ชาวบ้านที่ประสบกับปัญหาได้ นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้านในพื้นที่ในการสร้างรายได้เสริมจากการปลูกพืชซึ่งเป็นที่ต้องการในการนำมาแปรรูปของกลุ่มที่ผลิตพริกแกงเผ็ดได้ จากเดิมที่ประสบกับปัญหาไม่สามารถปลูกพืชเหล่านี้ได้เลย โดในปัจจุบันซึ่งมีพืชบางชนิดที่ปลูกได้ยาก คือ ข้าว เมื่อปลูกยาก ทางออกที่ง่ายคือเลือกที่จะไม่ปลูกเพื่อเป็นการลดปัจจัยเสี่ยงทั้งในด้านของต้นทุนและเวลา แต่สิ่งที่สามารถปลูกและสร้างรายได้ให้แก่คนในพื้นที่คือ ตะไคร้ และใบมะกรูด โดยพืชเหล่านี้หลังจากการนำมาปรับใช้กับสภาพดินที่เหมาะสมและเลือกใช้ปุ๋ยคอกที่ถูกหลัก จึงทำให้มีผลผลิตที่ออกงามและส่งออกได้อย่างมีมาตรฐาน สำหรับการเลี้ยงหมูหลุม รายย่อยสามารถทำได้ เพราะมีการจัดการที่ไม่ยุ่งยาก ช่วยลดต้นทุนค่าอาหารได้ 50-70% เนื่องจากเน้นการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น มาใช้เลี้ยงหมูเป็นหลัก ลดภาระการเลี้ยงหมูของเกษตรกร เนื่องจากไม่ต้องทำความสะอาดพื้นคอก ลดของเสียที่เกิดจากการเลี้ยงหมู แต่ใช้เวลาในการเลี้ยงนานขึ้นซึ่งภาครัฐเริ่มมีการส่งเสริมรายย่อยให้เลี้ยงหมูหลุม นอกจากนี้ การเลี้ยงหมูหลุมยังสอดคล้องกับนโยบายภาครัฐที่เน้นเรื่องการทำปศุสัตว์ในยุคเศรษฐกิจสีเขียวที่เน้นเรื่องสิ่งแวดล้อม การลดของเสียจากการเลี้ยงสัตว์ และการเลี้ยงที่ปลอดภัยปลอดสารปนเปื้อน และตกค้าง ที่สำคัญหมู

หลุมดำเนินตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่จะทำให้อยู่รอดต่อไปได้ ในภาวะการแข่งขันที่รุนแรง ในส่วนของช่องทางการตลาดขั้นแรกร่วมกันในชุมชนสร้างแบรนด์ของตนเอง ขึ้นมาโดยมีชื่อว่า “กล้วยบ้านทุ่ง” เพื่อเป็นสร้างความเข้มแข็งในชุมชนในการสร้างสิ่งที่น่าสนใจผลิตภัณฑ์ ในชุมชน โดยชื่อนี้ได้มีการร่วมกันคิดให้สื่อถึงวัฒนธรรมความเป็นมาของของกล้วยที่ผลิตจากภูมิปัญญาพื้น บ้านโดยกรรมวิธีที่พิถีพิถันใส่ใจลงไปในทุกขั้นตอนของการผลิต เมื่อทางกลุ่มได้ชื่อแบรนด์ผลิตภัณฑ์เป็นที่ เรียบร้อยแล้วจึงได้มีการร่วมกันคิดแบบโลโก้ที่จำง่าย สื่อสารง่าย ใช้ง่าย เพื่อคอลเลคชั่นใหม่ล่าสุด จาก คอนเซ็ปต์ที่ว่า ง่าย, ไว, ใหม่, ใหญ่, ยั่งยืน ซึ่งเป็นคำที่สื่อให้เห็นถึงผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ

เมื่อลูกหนี้ในระบบมีแนวทางพัฒนาศักยภาพที่ถูกต้องก่อให้เกิดรายได้ที่เพียงพอในการชำระหนี้ และเลี้ยงชีพได้

5. สรุปผลและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผล

ปัญหาหนี้สินเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล โดยลูกหนี้และสถาบันการเงินเจ้าหนี้จะต้องทำหน้าที่ จัดการแก้ไขปัญหาตนเอง แต่หากมองจากข้อเท็จจริงของผลกระทบที่เกิดขึ้นกับระบบเศรษฐกิจภาพรวม ของประเทศ จะพบว่า ปัญหาหนี้สิน กำลังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจภาพรวมในอนาคต ใน 4 ลักษณะ ด้วยกันคือ

1. การจำกัดอำนาจซื้อของประชาชน การมีภาระหนี้สินครัวเรือนในสัดส่วนที่สูงจะส่งผลให้ “อำนาจซื้อ” ของครัวเรือนเกษตรกรรมลดลงไป ทำให้การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจจากปัจจัยภายในประเทศ (หรือการบริโภคภายในประเทศ) ทำได้จำกัด

2. การจำกัดการลงทุนในการปรับโครงสร้างการผลิต ที่มีประสิทธิภาพและ/หรือมูลค่าเพิ่มทาง เศรษฐกิจมากขึ้น การมีภาระหนี้สินภาคเกษตรที่สูง ส่งผลอย่างยิ่งในการจำกัดทางเลือกของเกษตรกรใน การลงทุนปรับโครงสร้างการผลิตไปสู่รูปแบบการผลิตใหม่ๆ เช่น การแปรรูปสินค้าเกษตร รวมถึงขาด แรงจูงใจ/ขีดความสามารถในการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตของตนด้วย

3. การส่งต่อภาระหนี้สินไปยังคนรุ่นต่อไป (ทายาทหรือลูกหลานของเกษตรกร) สืบเนื่องจากการ เป็นหนี้ของครัวเรือนเกษตรกรรมมีลักษณะที่ “ผูกพัน” และ “ทับถม” จนกระทั่งเมื่อเกษตรกรมีอายุมาก ขึ้น มูลหนี้คงค้างที่มีอยู่ก็ยังมีอัตราสูง ดังข้อมูลล่าสุด ณ เดือนธันวาคม 2564 ที่ระบุว่า ลูกหนี้ที่เป็น ผู้สูงอายุของ ธกส. ทั้งหมด (หรือผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไป) มีจำนวนเกือบ 1.4 ล้านราย (และหากนับเฉพาะ ลูกหนี้อายุ 70 ปีขึ้นไป ก็ยังมีมากถึง 414,576 ราย) และในบรรดาลูกหนี้สูงอายุ 1.4 ล้านรายนี้ มีผู้เป็นหนี้ ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (หรือ NPL) ทั้งหมด 179,421 ราย และกลายเป็นความเสี่ยงที่จำเป็นจะต้องผลักภาระ หนี้สินนั้นข้ามรุ่นไปยังทายาทของตนต่อไป

4. การขยายความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจให้ฝังลึกมากขึ้น โดยเฉพาะภาระทางเศรษฐกิจ สำหรับลูกหนี้ ซึ่งในบางกรณีอาจนำไปสู่การสูญเสียทรัพย์สินและโอกาสทางเศรษฐกิจในระยะยาว และเลย ไปถึงการเป็นภาระทางเศรษฐกิจของคนรุ่นต่อไป (หรือทายาทของลูกหนี้) ในขณะที่ผลประโยชน์ที่ได้จาก ลูกหนี้จะจำกัดอยู่ที่เจ้าหนี้จำนวนไม่มากนัก ซึ่งจะทำให้การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจเกิดได้ ยากขึ้นเป็นอย่างมาก

ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพการสร้างรายได้ จำเป็นต้องวางแผนทางในการส่งเสริมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงสภาพ ศักยภาพของลูกหนี้ในระบบ รวมทั้งบริบทในพื้นที่ตำบลทุ่งแสงทอง อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ เพราะการศึกษาบริบททำให้ทราบวิธีการในการประกอบอาชีพที่มีอยู่แล้วถูกการพัฒนาในแนวทางที่ถูกต้อง โดยปัญหาหลักที่พบจากการสร้างรายได้ แต่รายได้ไม่เพียงพอต่อการชำระหนี้ เนื่องจาก ลูกหนี้ในระบบใช้วิธีการประกอบอาชีพด้วยวิธีการดั้งเดิม ไม่มีการพัฒนาวิธีการที่ถูกต้อง ช่วยลดต้นทุนในการผลิต รวมทั้งขาดความรู้ในด้านกฎหมายที่สำคัญในการประกอบอาชีพ เนื่องจาก การประกอบอาชีพ เช่น การทำนา มีการใช้พระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2559 เป็นต้น

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

พัฒนาศักยภาพ การสร้างรายได้ ของกลุ่มลูกหนี้ในระบบ ควรพัฒนากลุ่มที่มีความสามารถในการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน ดังต่อไปนี้

1) กลุ่มผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหาร ถือเป็นการกลุ่มที่มีการแปรรูปอย่างมากหลายในชุมชน โดยไม่มีการพัฒนาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ของตนเองให้มีความแตกต่าง จึงควรพัฒนาสินค้าให้ยกระดับเป็นแบรนด์ของชุมชนให้มีรูปแบบที่ทันสมัย สร้างเรื่องราวในการขายให้มีความน่าเชื่อถือในผลิตภัณฑ์รวมไปถึงการเจาะตลาดออนไลน์เพื่อเป็นการกระจายกลุ่มลูกค้าทั่วประเทศ

2) กลุ่มเกษตรกรผู้ทำปศุสัตว์ ควรส่งเสริมในด้านอาชีพจัดอบรมมอบความรู้จากหน่วยงานปศุสัตว์ในพื้นที่ที่รับผิดชอบเพื่อสามารถนำมาปรับใช้ในการเลี้ยงสัตว์ลดต้นทุนที่ไม่จำเป็น ทั้งในรูปแบบของการเลี้ยงที่ประหยัดเวลาและต้นทุน รูปแบบของอาหารที่มีคุณภาพจากครั้วเรือนซึ่งสามารถหาได้ง่าย

3) กลุ่มเกษตรกรผู้เพาะปลูก การเพาะปลูกเป็นอาชีพที่มีการประกอบเป็นชีพมากที่สุด คือการเพาะปลูกข้าวที่ทำตามฤดูกาลจึงควรพัฒนาในเรื่องของวิธีการปลูกที่ลดปัจจัยเสี่ยงในเรื่องของต้นทุนลดปัญหาในสิ่งที่ไม่จำเป็นแก่กลุ่มเกษตรกร

5.2.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ควรมีนโยบายในการจัดกิจกรรมให้หน่วยงานของรัฐลงพื้นที่ให้ความรู้แก่กลุ่มเกษตรกรที่ต้องการในทุกๆ ปี

2) ควรมีนโยบายสร้างตลาดภาครัฐโดยเฉพาะระบบออนไลน์เพื่อให้เกษตรกรมีพื้นที่ในการจำหน่ายสินค้า

เอกสารอ้างอิง

พันทะนาม สัตตะจัก. (2559). *การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านการพัฒนางานประจำสู่งานวิจัย*.

สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

วัชรศม เฉลิมสุสันต์. (2558). *การบริหารจัดการฐานข้อมูลลูกหนี้เพื่อแก้ปัญหาตามลักษณะการเป็นหนี้*

นอกระบบ. สระแก้ว : วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สาริษฐ์ โพธิ์ศรี และคณะ. (2559). ทศนคติที่มีต่อหนี้ในระบบในรูปแบบสินเชื่อส่วนบุคคลของประชาชน
อำเภอ

หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. วารสารวิทยาการจัดการ, 33(1), 159-185.

สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน. (2560). คู่มือ : แนวทางการไกล่เกลี่ย
ระนอมหนี้ในระบบ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอส แอล พลัปปลิเคชั่น จำกัด.

สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2559). เอกสารประกอบการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติ
ห้าม

เรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. บรรจุระเบียวาระการประชุม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่
54/2559. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.